

Quicksan Wet natuurbescherming Golfterrein The Duke, Nistelrode

BTL
Advies

part of **idverde**
ORIENTEREN EN VERBODEN

COLOFON

Quickscan Wet natuurbescherming Golfterrein The Duke, Nistelrode

OPDRACHTNEMER	BTL Advies B.V. Willemssplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T: 073 205 11 00 E: advies@btl.nl
OPGESTELD DOOR	Matthias Koster (Landschapsecoloog)
GETOETS DOOR	Pauline Maas (Projectleider ecologie)
OPDRACHTGEVER	AGEL Adviseurs t.a.v. Mw. H. Wenting Hoevestein 20b 4903 SC Oosterhout
FOTO VOORBLAD	Impressie van het golfterrein The Duke te Nistelrode
PROJECTNUMMER	722190107
STATUS	DEFINITIEF
VERSIE	2.3
DATUM	18 juni 2019

In deze rapportage is gebruik gemaakt van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Op deze gegevens rusten auteursrechten. Het schriftelijk of digitaal delen of publiceren van (een deel van) de gegevens uit de NDFF is niet toegestaan zonder toestemming van BIJ12, uitgezonderd aan bevoegd gezag in het kader van een vrijstellings- of ontheffingsprocedure of voor intern gebruik van de opdrachtgever voor de duur van het betreffende project. BTL Advies bv is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van BTL Advies bv. De opdrachtgever vrijwaart BTL Advies bv dan ook voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

BTL Advies bv is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij goed op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij daarnaast onze onderzoekskwaliteit. Omdat ecologisch (veld)onderzoek een momentopname is, kan aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. BTL Advies bv is niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

INHOUD

COLOFON	2
INHOUD	3
1 INLEIDING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Onderzoeksvragen en afbakening	4
1.3 Leeswijzer	4
2 PLANGEBIED	5
2.1 Ligging van het plangebied	5
2.2 Beschrijving van de werkzaamheden	6
2.3 Algemene biotoopomschrijving plangebied	6
3 WERKWIJZE	8
3.1 Bronnenonderzoek	8
3.2 Veldbezoek	8
3.3 Effectenbeoordeling	8
4 ONDERZOEKSRESULTATEN	9
4.1 Vaatplanten	9
4.2 Zoogdieren	9
4.2.1 Grondgebonden zoogdiersoorten	9
4.2.2 Vleermuizen	10
4.3 Vogels	11
4.4 Vissen	12
4.5 Amfibieën	12
4.6 Reptielen	12
4.7 Ongewervelde diersoorten	13
5 TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	14
5.1 Zoogdieren	14
5.1.1 Das	14
5.1.2 Algemeen beschermde zoogdiersoorten	14
5.1.3 Vleermuizen	14
5.2 Vogels	15
5.2.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen	15
5.2.2 Algemene broedvogels	15
5.3 Amfibieën	15
5.4 Reptielen	15
6 CONCLUSIE EN ADVIES	17
6.1 Conclusie	17
6.2 Overzicht van de te nemen maatregelen en advies	17
7 LITERATUURLIJST	19
BIJLAGE: ONDERZOEKSRESULTATEN DAS	20
Doel van het onderzoek	21
Onderzoeksmethode	21
Effectenbeoordeling	22
Vervolgstappen	23

1 INLEIDING

BTL Advies heeft in opdracht van AGEL Adviseurs een quickscan in het kader van de soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming uitgevoerd voor de voorgenomen kwaliteitsimpuls van het golfbaanterrein bij de holes 5, 8, 10 en 11. Onderstaand is de aanleiding van het onderzoek beschreven en zijn de onderzoeksvragen toegelicht.

1.1 Aanleiding

Golfterrein The Duke is voornemens om enkele holes op het golfterrein een kwaliteitsimpuls te geven door deze verder uit te breiden. Ruimtelijke ingrepen, zoals het herinrichten van de golfbaan en de uitbreiding ervan, kunnen (negatieve) effecten hebben op beschermde flora en fauna. Om na te gaan of dit voor het voorgenomen plan het geval is, is door BTL Advies op verzoek van AGEL Adviseurs een quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd.

Door middel van een effectenanalyse wordt in onderhavige rapportage onderzocht op welke wijze sprake is van negatieve effecten en hoe deze kunnen worden voorkomen. Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande herinrichting en kwaliteitsimpuls in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren.

1.2 Onderzoeksvragen en afbakening

Onderzoek in het kader van de soortenbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt alle in Nederland voorkomen planten en dieren. Indien beschermde soorten aanwezig zijn, worden door de voorgenomen ingreep mogelijk verbodsbepalingen van het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming overtreden. In het geval nader vervolgonderzoek nodig is en/of het aanvragen van een ontheffing voor de voorgenomen ontwikkeling noodzakelijk is, is dat beschreven.

Voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied en de directe omgeving daarvan beschermde plant- of diersoorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden de aanwezige beschermde plant- of diersoorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en werkzaamheden?
- Zo ja, is het mogelijk om optredende negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren? En op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor het overtreden van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?

Onderzoek in het kader van de gebiedenbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt ook gebieden. Het onderdeel gebiedenbescherming is niet van toepassing op het plangebied, omdat het plangebied niet gelegen is binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied, of in de directe nabijheid. De dichtstbijzijnde wettelijke beschermde gebieden liggen op meer dan 15 kilometer afstand van het plangebied. Vanwege de ligging op ruime afstand tot wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden en de (lokale en tijdelijke) aard van de voorgenomen ingreep, is het redelijkerwijs uitgesloten dat negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen aan de orde zijn. Hierdoor wordt in onderhavige rapportage niet verder ingegaan op het onderdeel gebiedenbescherming.

Onderzoek in het kader van de bescherming van houtopstanden

Het onderdeel houtopstanden van de Wet natuurbescherming is mogelijk aan de orde. Voor de ontwikkeling is het namelijk nodig om bomen te kappen. Er wordt nagegaan of het onderdeel houtopstanden van toepassing is, en er wordt in beeld gebracht welke consequenties dit heeft voor de verdere uitvoering van de werkzaamheden.

1.3 Leeswijzer

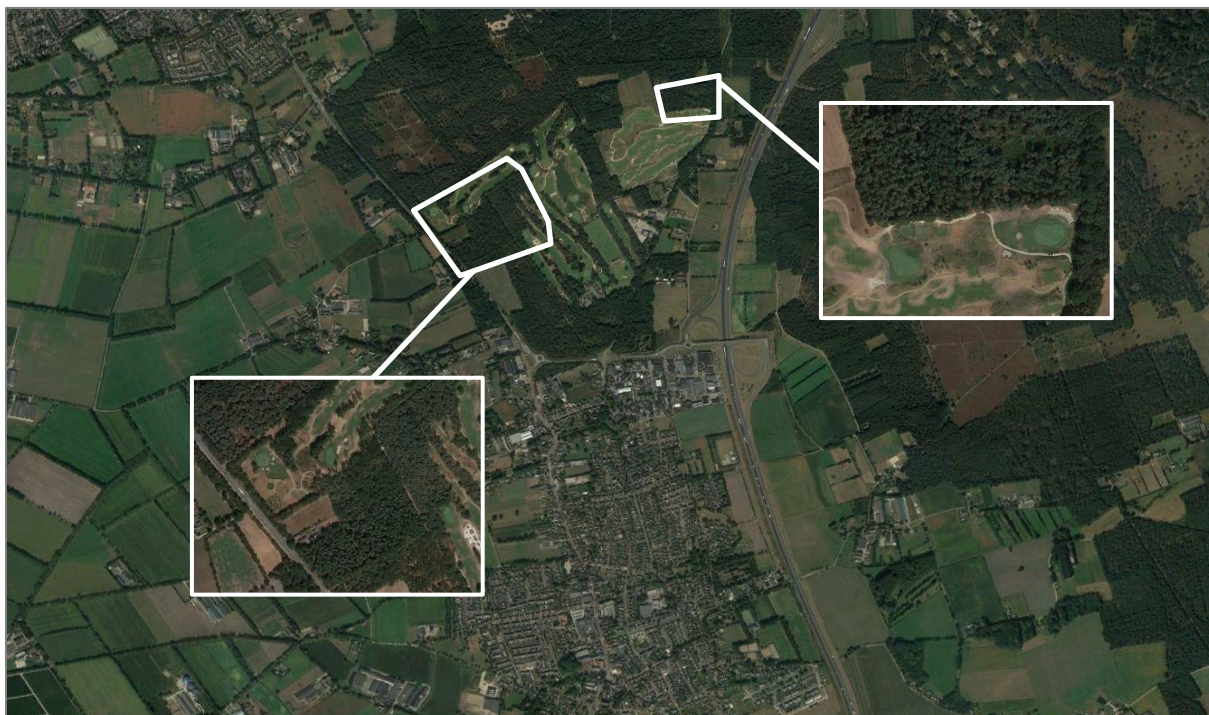
In hoofdstuk 2 is de ligging van het plangebied en de voorgenomen ingreep beschreven, in dit hoofdstuk is ook een algemene beschrijving van de aanwezige biotoop opgenomen. In hoofdstuk 3 is de onderzoeksmethode beschreven. In hoofdstuk 4 zijn de onderzoeksresultaten gepresenteerd en in hoofdstuk 5 is voor de aanwezige of niet uit te sluiten soorten een effectenbeoordeling uitgevoerd. In hoofdstuk 6 zijn de conclusie en het advies beschreven. Tot slot is de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 7 opgenomen.

2 PLANGEBIED

Onderstaand is de ligging van het plangebied beschreven, een algemene biotoopbeschrijving, en zijn de geplande werkzaamheden nader toegelicht.

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied grenst bevindt zich ten noorden van het dorp Nistelrode en is omzoomd door verschillende bosgebieden en wegen (afbeelding 2.1). Het omliggende gebied kenmerkt zich door diverse bosgebieden, een golfterrein, agrarische gebieden, gebouwen, watergangen en wegen. Het plangebied zelf bestaat uit een bosperceel, onverharde paden en een weiland.

Afbeelding 2.1. Ligging en begrenzing van het deelgebieden van het plangebied golfterrein The Duke te Nistelrode. Linker inzet: deelgebieden waarbinnen holes 9, 10 en 11 vallen. Rechter inzet: deelgebied hole 5.

Afbeelding 2.2. Planvorming uitbreiding van onder andere hole 9, 10 en 11 op golfterrein The Duke te Nistelrode.

Afbeelding 2.3. Planvorming uitbreiding van hole 5 op golfterrein The Duke te Nistelrode.

2.2 Beschrijving van de werkzaamheden

Golfbaan The Duke zal enkele banen op haar terrein verbeteren en daarbuiten uitbreiden. The Duke heeft het voornemen om kwaliteitsverbeteringen aan te brengen aan de holes 5, 9, 10 en 11 (zie afbeelding 2.2 en afbeelding 2.3). Deze wijzigingen vinden op bepaalde plekken buiten de golfbaan plaats. Hiervoor vindt een bestemmingsplanwijziging plaats, welke door AGEL Adviseurs wordt verzorgd. De werkzaamheden bestaan uit o.a. het kappen van een deel van de aanwezige houtopstanden op het terrein van de golfbaan (met name bij hole 5) en ten zuiden van het terrein (nabij hole 11).

De werkzaamheden vinden in de na vaststelling van het bestemmingsplan plaats. Dit zal medio 2019 zijn. Bij de beoordeling van de effecten op aanwezige soorten wordt daarom uitgegaan van een 'worst-case' scenario, omdat geen concrete planning beschikbaar is. Er wordt aangegeven in welke periode wel of niet gewerkt kan worden binnen de kaders van de Wet natuurbescherming.

2.3 Algemene biotoopomschrijving plangebied

Het biotoop van het gehele plangebied bestaat hoofdzakelijk uit een bosperceel. Het gaat hierbij vooral om loofbos met soorten als beuk, eik en berk. Daarnaast bevinden zich verspreid door het gebied naaldbomen in de vorm van Corsicaanse den, grove den en fijnspar. Een impressie is te zien in de onderstaande foto's (afbeelding 2.4 en 2.5). Aangrenzend bevinden zich meerdere holes van de golfbaan. De bospercelen bevatten overal een (dikke) strooisellaag. Grenzend aan de oostzijde ligt het golfterrein met elke waterpartijen. Aan de westzijde bevindt zich een in extensief beheerd weiland. Hier staan soorten als herderstasje, kleine brandnetel en kleine pimpernel. Binnen het bosperceel bevinden zich verschillende onverharde paden.

Hole 5

Het plangebied van de uitbreiding van hole 5 bestaat een bosperceel dat gekenmerkt wordt door Corsicaanse den, berk en opslag van wilde lijsterbes en Amerikaans krentenboompje. Ondergroei is nauwelijks aanwezig. Deze bestaat uit braam en diverse grassen. Het plangebied bevat een strooisellaag en kenmerkt zich door een relatief dichte structuur.

Hole 9

Het plangebied van de uitbreiding van hole 9 bestaat een bosperceel dat gekenmerkt wordt door een gemengd

bos. Ondergroei is nauwelijks aanwezig. Het plangebied bevat een strooisellaag en kenmerkt zich door een relatief dichte structuur.

Hole 10

Het plangebied van de uitbreiding van hole 11 bestaat een bosperceel dat gekenmerkt wordt door een gemengd bos van grove den, berk, eik en opslag van wilde lijsterbes en Amerikaans krentenboompje. Ondergroei is nauwelijks aanwezig. Deze bestaat uit diverse grassen. Het plangebied bevat een strooisellaag en kenmerkt zich door een relatief open structuur.

Hole 11

Het plangebied van de uitbreiding van hole 11 bestaat een bosperceel dat gekenmerkt wordt door een gemengd bos van grove den, berk, eik en opslag van wilde lijsterbes en Amerikaans krentenboompje. Ondergroei is nauwelijks aanwezig. Deze bestaat uit diverse grassen. Het plangebied bevat een strooisellaag en kenmerkt zich door een relatief open structuur.

Afbeelding 2.4. Impressie plangebied rondom holes 10 en 11, kijkend richting het oosten, wat gekenmerkt wordt door grove dennen, een open bosstructuur, takkenrillen en een strooisellaag.

Afbeelding 2.5. Impressie plangebied rondom holes 9 en 10, kijkend richting het noordoosten, wat gekenmerkt wordt door een jong bos van berken met een hoge bedekking aan roodzwenkgras.

3 WERKWIJZE

De quickscan betreft een verkenning die bestaat uit een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, wordt een inschatting gemaakt van de aanwezige natuurwaarden en is beoordeeld of het plan (negatieve) effecten kan hebben op beschermde soorten (effectenanalyse). Hieronder is per onderdeel de werkwijze kort toegelicht.

3.1 Bronnenonderzoek

Voor het bronnen- en literatuuronderzoek zijn gegevens opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In de NDFF is rondom het plangebied een polygoon ingetekend. Het polygoon is ruimer ingetekend dan het plangebied. Binnen dit polygoon zijn alle verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd van de afgelopen vijf jaar. Door het polygoon ruimer in te tekenen dan het plangebied, is de verkregen dataset voldoende groot om te kunnen benutten voor dit onderzoek. Door de gegevens van de laatste 5 jaar op te vragen ontstaat een voldoende actueel beeld van waargenomen soorten in en rondom het plangebied.

De uit de NDFF opgevraagde dataset bestaat in totaal uit 1527 'records'. Op basis van de beschikbare gegevens is een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten binnen het plangebied. Aangezien voor algemeen voorkomende amfibieën, reptielen en zoogdieren de gegevens uit NDFF een niet volledig beeld weergeven is aanvullend de Atlas van de Nederlandse zoogdieren en de Atlas van de amfibieën en reptielen van Nederland als bron geraadpleegd ten aanzien van de algemene verspreidingsgegevens.

3.2 Veldbezoek

Het veldbezoek bestaat uit een biotooptoets met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnenonderzoek zijn hierbij in het veld getoetst en waar nodig aangevuld. In het bijzonder is gelet op het voorkomen van (dassen)burchten, jaarrond beschermde nesten van vogels en voor vleermuizen potentieel geschikte holtes in de aanwezige bomen binnen het plangebied.

Het veldonderzoek is op 11 april 2019 uitgevoerd door een ter zake kundige ecooloog van BTL Advies, ter plaatse van het plangebied, het golfterrein The Duke te Nistelrode. De weersomstandigheden waren op deze dag onbewolkt, droog, 11 °C en windstil.

Op het moment dat een veldbezoek wordt uitgevoerd, zijn niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Verschillende diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar aan of afwezig. Zo houden vleermuizen, amfibieën en kleine zoogdieren als egel een winterslaap op een beschutte plaats. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebieden en migratieroutes aan hun leefomgeving stellen, vergeleken met en getoetst aan de situatie in het veld. Tijdens het veldbezoek is gelet op voor vleermuizen potentieel geschikte verblijfplaatsen (in bomen), essentieel foerageergebied en vaste vliegroutes.

Voor reptielen, amfibieën en ongewervelden zijn aanwezige rommelhoekjes bekeken om zo te beoordelen of soorten behorend tot deze soortgroepen aanwezig zijn in het plangebied en/of het plangebied kan fungeren als leefgebied voor soorten binnen deze soortgroepen.

Voor planten is gelet op de vegetatiestructuur en de abiotische omstandigheden van de groeiplaats. Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied. Tevens is gelet op de aanwezigheid van invasieve exoten zowel binnen als direct grenzend aan het plangebied. Invasieve exoten als Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw hebben door menselijke activiteiten zich gevestigd in Nederland. Deze soorten verspreiden zich zeer snel en concurreren hierbij de oorspronkelijke vegetatie weg.

3.3 Effectenbeoordeling

Op basis van de uitkomsten van het bronnen- en veldonderzoek is beoordeeld of het plan (negatieve) effecten kan hebben. Hierbij is de uitvoeringsperiode meegewogen, en is waar mogelijk onderscheid gemaakt in effecten op korte en lange termijn. Indien sprake is van een conflictsituatie tussen de aanwezigheid van strikt beschermde soorten en de geplande ruimtelijke ingreep, is in onderhavige rapportage aangegeven welke voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Indien negatieve effecten door het nemen van voorzorgsmaatregelen niet te voorkomen zijn, is aangegeven dat mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en/of een ontheffing aangevraagd dient te worden.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

Onderstaand zijn per soortgroep de resultaten van het bronnen- en veldonderzoek beschreven.

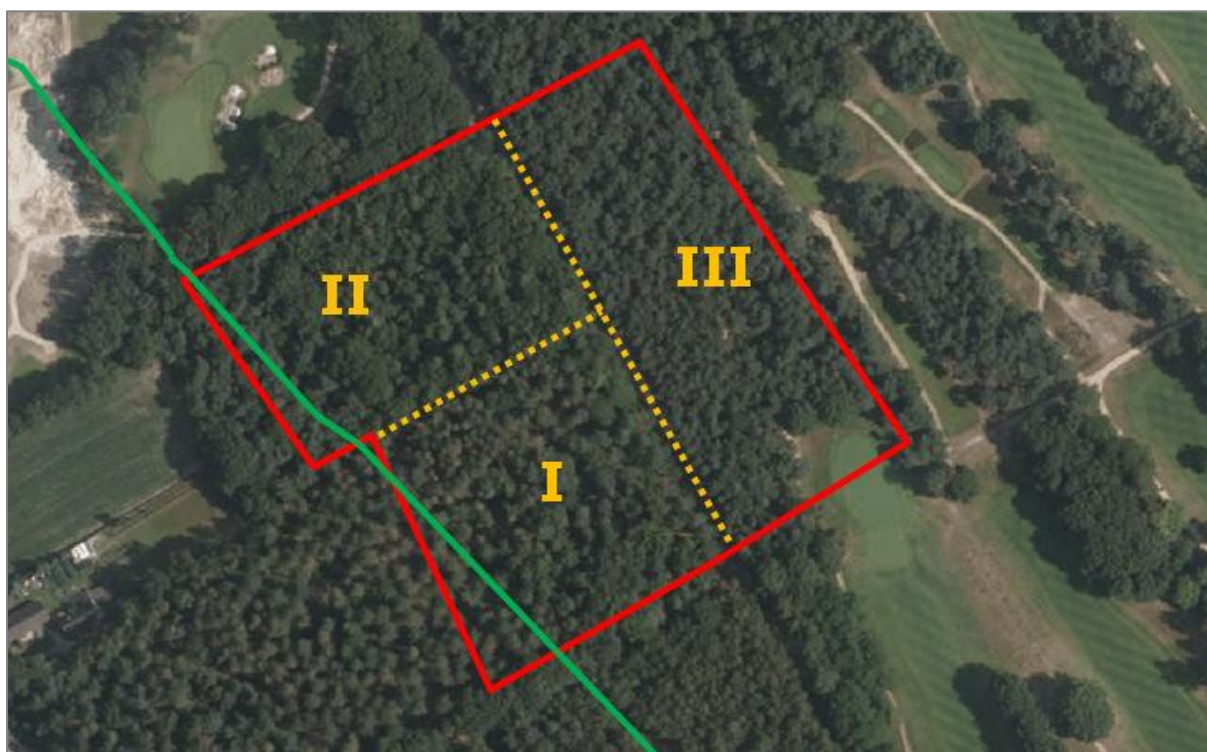
4.1 Vaatplanten

Uit de gegevens van de NDFF zijn geen meldingen bekend van beschermde vaatplanten. Bloeiende beschermde plantensoorten zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Daarentegen zijn grenzend aan het plangebied wel exemplaren van de kleine pimpernel aangetroffen (Rode lijst-soort). Vanwege het ontbreken van voor beschermde planten geschikte standplaatsen, onder andere grashellingen, worden geen beschermde vaatplanten verwacht in het plangebied. Wel zijn meldingen bekend in de NDFF van verschillende invasieve exoten. Het gaat hierbij om de invasieve exoot, reuzenbalsemien. De meldingen bevinden zich ruim buiten het plangebied en langs de N603 (400-1000 meter). Tijdens het veldbezoek zijn geen invasieve exoten aangetroffen.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Grondgebonden zoogdiersoorten

In de NDFF zijn binnen een straal van ca. 1 km rondom het plangebied meerdere meldingen bekend van grondgebonden zoogdieren. Het gaat hierbij om meldingen van de das. Uit een eerder uitgevoerd verkennend flora en faunaonderzoek (AGEL Adviseurs, 2016) blijkt tijdens het destijds uitgevoerde veldbezoek binnen het plangebied een dassenwissel aanwezig te zijn (afbeelding 4.1).

Afbeelding 4.1. Uitbreidingslocatie hole 10 rood omkaderd, deelgebieden oranje en waargenomen dassenwissel bureau Schenkeveld 2012 groene lijn (BRON: Quicksan Flora- en faunawetgeving uitbreiding hole 10 te Slotenseweg 11 te Nistelrode).

Uit de gegevens van de NDFF blijken eveneens meerdere meldingen bekend te zijn van de das nabij het plangebied. Deze bevinden zich zowel direct grenzend aan het plangebied als ruim buiten het plangebied (200-1000 meter). Daarnaast zijn er meerdere meldingen bekend van de eekhoorn in de verspreidingsgegevens. Deze meldingen bevinden zich op 200-1000 meter van het plangebied.

Andere meldingen buiten het plangebied zijn van de steenmarter en bunzing. Deze meldingen bevinden zich ruim buiten het plangebied (>1000m) en betreffen verkeersslachtoffers op de A59. Uit de geraadpleegde Atlas van Nederlandse Zoogdieren blijkt daarnaast dat algemeen beschermde soorten als vos, wezel en hermelijn voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere waarnemingen gedaan van grondgebonden zoogdieren. Het gaat hierbij om twee levende exemplaren van ree en meerdere exemplaren van verschillende muissoorten. Daarnaast zijn burchten van konijn aangetroffen (afbeelding 4.2). Ook zijn sporen in de vorm van poepresten van de das, vos en konijn in het plangebied aangetroffen. Eveneens zijn meerdere graaf- en vraatsporen aangetroffen van de das (afbeelding 4.3), evenals diverse wissels van deze soort.

Rommelhoekjes en aaneengesloten goed ontwikkelde weelderige vegetatie zijn in het gebied niet of nauwelijks aanwezig. Deze elementen kunnen fungeren als leefgebied voor kleine marterachtigen. Echter vanwege het geringe oppervlak van het plangebied wordt het leefgebied niet gezien als essentieel leefgebied voor deze soorten.

Daarentegen kan het plangebied wel fungeren als leefgebied voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als egel.

Afbeelding 4.2. Een van de aangetroffen konijnburchten binnen het plangebied.

Afbeelding 4.3. Wroetsporen van de das zijn op verschillende plekken in en rondom het plangebied aangetroffen.

4.2.2 Vleermuizen

Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen kan onderscheid gemaakt worden in vaste rust- en/of verblijfsplaatsen, essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden. Op basis van literatuuronderzoek is het bekend dat in de directe omgeving van het plangebied vleermuizen voorkomen. Uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren blijkt dat soorten als rosse vleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis en watervleermuis in de omgeving van het plangebied voorkomen. Uit de gegevens van het eerder uitgevoerde verkennende flora- en faunaonderzoek blijkt een foerageergebied aanwezig te zijn binnen het plangebied van een gewone grootoorvleermuis (AGEL Adviseurs, 2016).

Alle meldingen uit de NDFF van vleermuizen zijn afkomstig buiten het plangebied. Veel meldingen van de gewone dwergvleermuis zijn bekend in de omgeving van het plangebied. Verder zijn meldingen bekend van de gewone of grijze grootoorvleermuis. Ook de meldingen van deze soort bevinden zich ruim buiten het plangebied (>1000meter).

Verblijfplaatsen

In de bomen in het plangebied zijn geen voor vleermuizen potentieel geschikte holtes aangetroffen. Wel zijn bij verschillende bomen loszittende bast aangetroffen. Echter bevinden deze bomen zich middenin het bosperceel en worden hierdoor niet gebruikt door vleermuizen als verblijfplaats (vleermuizen prefereren vrije ruimtes als 'aan-vliegroute' rondom verblijfplaatsen). Hierdoor zijn verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten in de aanwezige bomen binnen het plangebied, welke gekapt (kunnen) worden. Op het golfterrein zelf hangen diverse vleermuis-kasten en zijn eveneens verschillende geschikte holtes in bomen aanwezig. Het is daardoor mogelijk dat vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied aanwezig zijn.

Vliegroutes en foerageergebied

Het plangebied en het omliggende gebied kan fungeren als foerageergebied voor vleermuizen. Vleermuizen kunnen daarnaast ook boven het golfterrein en de aanwezige oppervlaktewateren foerageren. De lijnstructuren door de bospercelen en de aanwezige grotere paden vormen verschillende lijnstructuren (afbeelding 4.4). Deze lijnstructuren zijn verbonden met lijnstructuren in de directe omgeving. Hierdoor kan het plangebied fungeren als onderdeel van een vliegroute voor vleermuizen. Het naastgelegen golfterrein en de zijde van het bosperceel behorend bij het plangebied kan eveneens fungeren als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen.

Afbeelding 4.4. De lijnstructuren binnen het plangebied in de vorm van de randen van de bospercelen en bospad kunnen fungeren als onderdeel van een vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen.

4.3 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In de gegevens uit de NDFF zijn meerdere meldingen van vogels met jaarrond beschermde nesten bekend. In de omgeving van het plangebied zijn meldingen bekend van exemplaren van de buizerd, havik en gierwaluw (700-1000 meter). Meldingen van jaarrond beschermde nesten zijn niet bekend binnen het plangebied. In de omgeving van het plangebied zijn meldingen bekend van soorten als de zwarte specht, boomklever, boomkruiper, bonte vliegenvanger, ekster, kleine bonte specht, raaf, groene specht, grote bonte specht, pimpelmees, koolmees, huiswaluw, torenvalk, gekraagde roodstaart en zwarte kraai. Dit zijn soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn indien er sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden. In het plangebied zelf zijn geen meldingen bekend van soorten met jaarrond beschermde nesten.

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere vogelsoorten in en rondom het plangebied aangetroffen waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn indien er sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden. Het gaat hierbij om soorten als grote bonte specht, boomklever, raaf, koolmees en pimpelmees. Het plangebied zelf kan ook fungeren als foerageer- en broedgebied voor deze soorten. Daarnaast zijn rondom het plangebied groene specht en zwarte specht waargenomen. Het plangebied zelf kan ook voor deze soorten fungeren als foerageer- en broedgebied.

Nesten behorend tot soorten binnen de jaarrond beschermde nesten zijn eveneens aangetroffen in het plangebied. Het gaat hierbij om meerdere nesten/verblijfplaatsen van de buizerd. Deze soort is ook rondom de nesten aangetroffen. Eveneens zijn nesten van de raaf in en rondom het plangebied aangetroffen.

In de directe omgeving van het plangebied is eveneens een baltsende (roepende) havik waargenomen. Ook voor deze soort kan het plangebied en de omgeving ervan fungeren als broed- en foerageergebied.

Vanwege het ontbreken van bebouwing worden verblijfplaatsen van soorten als huismus of gierzwaluw niet verwacht in het plangebied.

Algemene broedvogels

In de gegevens uit de NDFF zijn vele meldingen van algemene broedvogels bekend die afkomstig zijn uit de omgeving van het plangebied. Het gaat hierbij om soorten als spotvogel, winterkoning, fluiter, zwartkop, tjiftjaf, vink en fitis. In het plangebied zelf is slechts één melding bekend, namelijk van een winterkoning.

De bospercelen en takkenrillen kunnen fungeren als nestlocatie voor algemeen voorkomende broedvogels. Tijdens het veldbezoek zelf zijn meerdere algemene broedvogels in en rondom het plangebied aangetroffen. Het gaat hierbij om soorten als putter, witte kwikstaart, vink, roodborst, merel, houtduif en winterkoning. Meerdere nesten van de houtduif en kleine zangvogels zijn aangetroffen in het plangebied. Nesten van kleine soorten als winterkoning en roodborst zijn lastig waar te nemen en kunnen desondanks wel aanwezig zijn in het plangebied.

4.4 Vissen

In de NDFF zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. Aan de hand van het veldbezoek worden soorten behorend tot deze soortgroep ook niet in het plangebied verwacht, aangezien in het plangebied geen geschikt biotoop (geen watergangen aanwezig in het plangebied) voor deze soorten aanwezig zijn.

4.5 Amfibieën

In de NDFF zijn meerdere meldingen bekend van een amfibieën. Het betreffen meldingen van onder andere de alpenwatersalamander. Deze meldingen bevinden zich hoofdzakelijk aan de oostzijde van de A50 en dus buiten het plangebied. Enkele waarnemingen zijn tussen de A50 en het golfterrein bekend van de alpenwatersalamander en bevinden zich 300-400 meter van het plangebied.

Eveneens zijn meldingen bekend van de kamsalamander. Ook deze waarnemingen bevinden zich buiten het plangebied (>200-1000 meter). Verder is een melding bekend van de rugstreeppad. Deze melding bevindt zich op 700 meter van het plangebied. Uit de Atlas van amfibieën en reptielen blijkt dat algemeen voorkomende amfibieën als gewone pad, groene kikker, kleine watersalamander voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Tijdens het veldbezoek is gelet op het voorkomen van voor amfibieën geschikte biotopen. Geschikte watergangen of waterpartijen zijn in het plangebied (om te vormen delen van het terrein) niet aanwezig. Hierdoor worden voortplantingswateren voor algemeen voorkomende amfibieën als kleine watersalamander, bruine kikker en groene kikker en beschermde soorten als alpenwatersalamander en kamsalamander niet aanwezig in het plangebied.

Daarentegen kan de strooisellaag en takkenrillen in het plangebied fungeren als geschikt landbiotoop/overwinteringsbiotoop voor amfibieën die aanwezig zijn in de directe omgeving van het plangebied. Het voorkomen van amfibieën is daardoor niet zondermeer uitgesloten. Het plangebied fungeert door het ontbreken van een stenige ondergrond, opslag, kuilen en zandige zonnige open vlaktes niet als landbiotoop/overwinteringsbiotoop voor in de directe omgeving voorkomende beschermde rugstreeppadden.

Op het golfterrein zelf liggen wel meerdere vijvers en poelen die kunnen fungeren als voortplantingsbiotoop voor alpenwatersalamander, kamsalamander en algemeen voorkomende amfibieën als kleine watersalamander. Deze oppervlaktewateren worden binnen dit project niet aangepast.

4.6 Reptielen

In de NDFF zijn meerdere meldingen bekend van reptielen. Het gaat hierbij om meldingen van de levendbarende hagedis en hazelworm. Deze meldingen zijn ruim buiten het plangebied afkomstig (>500-1000 meter).

Vanwege een dikke strooisellaag, open structuren in het bos waar zonlicht op de bodem kan vallen en zandige bospaden is het niet uit te sluiten dat het plangebied, in dit geval de deelgebieden waarbinnen de uitbreiding van hole 10 en 11 vallen, het leefgebied vormt voor de hazelworm (afbeelding 4.5).

Hazelwormen leiden een verborgen leven. Het grootste deel van de dag leven ze onder de vegetatie en dood hout of ze verblijven in holen in de grond. De hazelworm heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Doordat de omgeving rondom hole 9 bestaat uit kort gras (ongeschikt leefgebied) en het bosgebied bij hole 5 uit dicht bos wordt de soort in deze delen niet verwacht. Overtreding van verbodsartikelen bij de uitvoering van de kwaliteitsimpuls van deze 2 holes is niet aan de orde.

Afbeelding 4.5. Verspreid in het plangebied bevinden zich relatief open plekken met een strooisellaag: ideale opstandigheden voor de hazelworm als leefgebied.

Levendbarende hagedis komt met name voor op heide en hoogveen, maar ook open bossen en ruige graslanden zijn een geschikte biotoop. Het terrein ten noorden van het golfterrein is geschikt, hier komt de soort dan ook voor. Het terrein van de golfbaan, is vanwege het ontbreken van een soortenrijke vegetatie en zonovergoten gedeeltes, niet erg geschikt. Het voorkomen wordt op basis van de biotoop niet verwacht binnen het plangebied.

4.7 Ongewervelde diersoorten

In de literatuur zijn meerdere meldingen bekend van het voorkomen van beschermde ongewervelde diersoorten in de omgeving van het plangebied. Het gaat hierbij om meldingen van de dagvlinder de grote vos. Beide meldingen zijn ruim buiten het plangebied afkomstig (>1000 meter). Daarnaast is een enkele melding bekend van de beekrombout. Deze melding is buiten het plangebied afkomstig (>500 meter).

In het plangebied zelf zijn tijdens het veldbezoek meerdere waarnemingen gedaan van ongewervelde diersoorten. Het gaat hierbij om algemeen voorkomende dagvlinders als het oranjetipje, bont zandoogje, groot koolwitje, kleine geaderd witje en diverse bijen en zweefvliegen. Beschermde ongewervelde diersoorten zijn niet aangetroffen in en rondom het plangebied. Vanwege het ontbreken van waterpartijen met stroming en waterplanten wordt een soort als de beekrombout niet verwacht in het plangebied. Het aangetroffen exemplaar tijdens het bronnenonderzoek betreft hoogstwaarschijnlijk een zwervend exemplaar.

5 TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING

In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt van de te verwachten effecten op de soorten die aanwezig zijn of verwacht worden. Het voorkomen van beschermde zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen is te verwachten of niet uitgesloten. Op basis van de gegevens uit het bronnen- en veldonderzoek is het voorkomen van beschermde vaatplanten, vissen en ongewervelde diersoorten uitgesloten. Hierdoor is het optreden van negatieve effecten op deze soorten of soortgroepen niet aan de orde en worden zij onderstaand niet verder behandeld.

5.1 Zoogdieren

5.1.1 Das

Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van de das, vanwege de aangetroffen wroetsporen en wissels door het plangebied. De voorgenomen werkzaamheden leiden tot vernietiging van het leefgebied van de das.

Indien het leefgebied en/of migratieroutes (wissels) van das negatief worden beïnvloed door de voorgenomen ingreep en werkzaamheden ter uitbreiding van de golfbaan, is sprake van overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Er dient dan te worden beoordeeld of het om significant negatieve effecten gaat, of er mogelijkheden zijn om effecten te voorkomen (door het nemen van voorzorgsmaatregelen) en om effecten te verzachten (door het nemen van mitigerende maatregelen).

Aanvullend onderzoek ten behoeve van het nader in beeld te brengen van het gebruik van het plangebied door de das is noodzakelijk om in te schatten om welke (negatieve) effecten het gaat. Dit aanvullende onderzoek is reeds uitgevoerd (zie bijgevoegde rapportage). Er is een ontheffing voor de omvorming van het bos nodig ten aanzien van het overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van das (vernietiging leefgebied) en er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om optredende negatieve effecten zo veel als mogelijk te verzachten.

5.1.2 Algemeen beschermde zoogdiersoorten

Het plangebied is voor meerdere algemeen beschermde zoogdiersoorten geschikt. Het gaat om soorten als muizen, vos, egel, ree en konijn. Deze soorten worden gedurende de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verstoord. Na afloop van de werkzaamheden kunnen zij niet langer op eenzelfde wijze van het terrein gebruik maken (omvorming van bos naar golfbaan). Omdat in de omgeving voldoende alternatief leefgebied beschikbaar blijft, kunnen deze soorten daar tijdens de uitvoering van de werkzaamheden heen vluchten. Zij ondervinden hierdoor geen significant negatieve effecten.

Voor de te verwachten algemene grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. muizen, vos, egel, konijn, mol) geldt in de Provincie Noord-Brabant een algemene vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat wil zeggen dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing behoeft aangevraagd te worden. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde en houdt in dat zorgvuldig en met zo min mogelijk schade de ingreep en werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Hierover is in het volgende hoofdstuk een advies opgenomen.

5.1.3 Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen

Vernietiging van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen door de voorgenomen werkzaamheden zijn uit te sluiten, de aanwezige mogelijk te kappen bomen zijn gering in diameter en hebben geen zichtbare holtes. Daarnaast is bij een groot deel van de bomen geen vrije aanvliegroute voor vleermuizen aanwezig. Het is niet nodig om nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen in de te kappen bomen. De kap van bomen leidt naar verwachting redelijkerwijs niet tot overtreding van de verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen.

Vaste vliegroutes en essentieel foerageergebied

Het plangebied maakt onderdeel uit van een lijnstructuur die in de omgeving aanwezig is. Het plangebied kan eveneens fungeren als foerageergebied voor vleermuizen. Vanwege het geringe oppervlak van het bos dat daadwerkelijk gekapt gaat worden rondom alle holes, blijft de functionaliteit van het totale bos door de lijnstructuren

als foerageergebied en vliegroute behouden. De voorgenomen werkzaamheden leiden dan ook niet tot overtreding van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming.

Verstoring van vleermuizen tijdens de uitvoering van werkzaamheden

Doordat de inrichtingswerkzaamheden uitsluitend overdag plaatsvinden, is het uitgesloten dat foeragerende vleermuizen verstoord worden. Indien gebruik gemaakt wordt van verlichting op de opslag van de werkzaamheden is verstoring op overvliegende en foeragerende vleermuizen langs de lijnstructuren en bospercelen grenzend het plangebied aan de orde. Vleermuizen zijn namelijk lichtgevoelig. In het volgende hoofdstuk is een advies opgenomen ten aanzien van deze werkzaamheden.

5.2 Vogels

5.2.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Verblijfplaatsen van vogels, die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn permanent beschermd. Nesten van deze soorten zijn aanwezig rondom de golfbaan. Echter vinden de voorgenomen kapwerkzaamheden buiten het gebied plaats waar de jaarrond beschermde nestplaatsen het bos aanwezig zijn. Hierdoor vindt geen vernietiging van deze nesten plaats, waardoor geen sprake is van overtreding van de verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming. Door de voorgenomen werkzaamheden verdwijnt potentieel leefgebied voor deze soorten. Echter door het geringe oppervlak blijft voldoende alternatieven over en vindt door de voorgenomen (kap)werkzaamheden geen overtreding van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming plaats.

In het plangebied bevinden zich locaties die kunnen fungeren als broedlocatie voor vogels (raaf, boomklever, grote bonte specht etc.) met jaarrond beschermde nesten indien sprake is van zwaarwegende ecologische redenen. Het betreft (mogelijke) nestplaatsen van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. In de omgeving van het plangebied is daarom gekeken naar alternatieven, deze zijn ruim voldoende aanwezig in de vorm van andere vergelijkbare bomen grenzend aan het plangebied. Bovendien komen deze soorten zowel landelijk als regionaal algemeen voor, waardoor geen sprake is van significante effecten op populatieniveau. Er zijn geen zwaarwegende ecologische redenen om eventuele nestplaatsen van de hierboven genoemde soort jaarrond te beschermen.

5.2.2 Algemene broedvogels

De meeste vogelsoorten maken elk jaar een nieuw nest. Nesten van algemene broedvogels zijn beschermd wanneer zij in gebruik zijn. De aanwezige ruigtestroken kunnen fungeren als broedgebied voor algemene broedvogels. Indien de werkzaamheden buiten de periode plaatsvinden dat vogels broeden, is verstoring van broedende vogels en in gebruik zijnde nestplaatsen niet aan de orde. Indien wel in de periode wordt gewerkt dat vogels een nestplaats (kunnen) hebben, mogen de werkzaamheden niet worden uitgevoerd indien dit leidt tot een verstoring van deze nestplaatsen.

Mocht het niet mogelijk zijn om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dan is het nodig om door een ecooloog een controle uit te laten voeren op aanwezigheid van in gebruik zijnde vogelnesten. Hierover is in het volgende hoofdstuk een advies opgenomen.

5.3 Amfibieën

Net als bij de algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren, geldt voor de voorkomende algemene amfibieën dat in de provincie Noord-Brabant een vrijstelling geldt ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde en houdt in dat zorgvuldig en met zo min mogelijk schade de ingreep en werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Hierover is in het volgende hoofdstuk een advies opgenomen.

Een uitzondering geldt voor de beschermde soorten alpenwatersalamander en kamsalamander. De voorgenomen werkzaamheden leiden rondom de uitbreiding van holes 9, 10 en 11 tot vernietiging van het potentiële landbiotoop en dus mogelijk tot overtreding van verbodsartikelen. Hierdoor is het noodzakelijk om ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op te stellen.

5.4 Reptielen

Door de voorgenomen kap- en inrichtingswerkzaamheden wordt het leefgebied van de hazelworm vernietigd. In het plangebied bevinden zich elementen (open bossen met strooisellaag en lage vegetatie) die kunnen fungeren

als geschikt leefgebied voor de hazelworm. Hierdoor kan de aanwezigheid van de hazelworm in het gebied niet worden uitgesloten en dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden om het gebruik van het plangebied door de hazelworm nader vast te stellen. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan beoordeeld worden in hoeverre de voorgenomen kwaliteitsimpuls effecten heeft op hazelworm en/of haar leefgebied. Mogelijk is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk, indien het nemen van voorzorgsmaatregelen niet leidt tot het uitsluiten van een overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van hazelworm. Dit wordt nader in beeld gebracht.

6 CONCLUSIE EN ADVIES

In dit hoofdstuk is de conclusie en het advies opgenomen. Er is aangegeven of sprake kan zijn van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, er voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om overtreding te voorkomen, of dat aanvullend onderzoek en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Indien een ontheffing noodzakelijk is, wordt dit aangegeven.

6.1 Conclusie

- De verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek geven een voldoende duidelijk beeld van het (mogelijk) voorkomen van beschermde vaatplanten, vleermuizen, vogels met jaarrond beschermde nesten, algemene broedvogels, algemeen voorkomende amfibieën, vissen en ongewervelde diersoorten.
- Daarentegen is aanvullend onderzoek noodzakelijk om de functionaliteit/gebruik van het plangebied voor reptielen (hazelworm) en de das nader vast te stellen (zie tabel 6.1).
- Ten behoeve het zorgvuldig handelen in het landbiotoop van de alpenwatersalamander en kam-salamander dient gewerkt te worden via een ecologisch werkprotocol. Dit ecologische werkprotocol dient voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden opgesteld te worden (zie tabel 6.1).

6.2 Overzicht van de te nemen maatregelen en advies

Voor algemene broedvogels, algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën kan niet zondermeer worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden en moeten aanvullende maatregelen worden genomen. De maatregelen zijn onderstaand weergegeven (tabel 6.1).

Tabel 6.1. Overzicht van de te nemen mitigerende maatregelen voor broedvogels, grondgebonden zoogdiersoorten (met uitzondering van das) en amfibieën.

Soortgroep	Vervolgonderzoek noodzakelijk	Ingrep verstorend	Voorzorgs- of mitigerende maatregel	Ontheffing nodig
Vaatplanten	Nee	Nee	Geen	N.v.t.
Grondgebonden zoogdieren: das	Ja	Ja	Aanvullend onderzoek noodzakelijk ten behoeve gebruik van het plangebied door das	ZIE BIJLAGE VAN DIT RAPPORT
Overige grondgebonden zoogdieren	Nee	Mogelijk	Voldoen aan de zorgplicht door in één richting te werken en bij het treffen van een exemplaar deze de gelegenheid geven om te vluchten	Nee, vrijgesteld
Vleermuizen	Nee	Mogelijk	Bij gebruik van licht op opslag: deze dient niet op het bos en lijn-structuren van het bos te schijnen om licht-verstrooiing voorkomen;	Nee, indien voorzorgmaatregel wordt toegepast is geen sprake van overtreding
Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen en algemene broedvogels	Nee	Mogelijk	Uitdrukkelijk het advies om buiten de broedperiode te werken (werk uitvoeren van ca. september-maart). Indien binnen broedperiode gewerkt wordt, controle door een ecooloog noodzakelijk op aanwezigheid nesten.	N.v.t. Werkzaamheden kunnen niet plaatsvinden indien nesten worden verstoord

Vissen	Nee	Nee	Geen	N.v.t.
Alpenwatersalamander en kamsalamander	Nee	Ja	Werken via het opgestelde ecologische werkprotocol (ewp)	Nee, indien gewerkt wordt volgens het ewp
Algemeen beschermde amfibieën	Nee	Mogelijk	Voldoen aan de zorgplicht door in één richting te werken en bij het treffen van een exemplaar deze de gelegenheid krijgt om te kunnen vluchten of deze verplaatsen tot buiten de invloedssfeer. Werkzaamheden gefaseerd uitvoeren, zodat broed-, foerageer- en schuilgelegenheid aanwezig blijft.	Nee, vrijgesteld We adviseren om te werken volgens de gedragscode 'Natuurbeheer 2016-2021' van de VBNE.
Reptielen: hazelworm	Ja	Mogelijk	Aanvullend onderzoek naar het gebruik van het plangebied als leefgebied door de hazelworm is noodzakelijk	Nader te bepalen
Ongewervelde diersoorten	Nee	Nee	Geen	N.v.t.

7 LITERATUURLIJST

Geraadpleegde literatuur

- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center. P. 236-264.
- Creemers, R., Delft van, J. (2009). Atlas de amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. RAVON. P. 87-279.
- Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, Utrecht 2011.
- NDFF-database. (2019). <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>, d.d.: 11-04-2019.

BIJLAGE: ONDERZOEKSRESULTATEN DAS

Onderzoeksresultaten en effectenbeoordeling ten aanzien van das nabij het golfterrein The Duke te Nistelrode, soortgericht onderzoek met inzet van wildcamera's.

Aanvullend onderzoek

Dassenonderzoek
Golfterrein The Duke

WERKWIJZE

In dit hoofdstuk is kort de werkwijze van dit aanvullende onderzoek toegelicht.

Doel van het onderzoek

Uit de eerder uitgevoerde quickscan is aanvullend onderzoek naar het vaststellen van het gebruik van het plangebied door de das aanbevolen. In het te kappen bosperceel zijn enkele foerageerplekken en wissels aangetroffen. Het doel van het aanvullend onderzoek is het vaststellen van het gebruik van het plangebied door de das. Indien tijdens de twee weken durende onderzoek met behulp van cameravallen het gebruik van het plangebied door de das dient dit aanvullende onderzoek als basis voor de ontheffing van de voorgenomen werkzaamheden.

In deze verslaglegging van het aanvullend onderzoek is beschreven welke soorten onderzocht zijn, de functionaliteit van het plangebied voor deze soorten en de vervolgstappen om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten (mitigatie).

Onderzoeksmethode

Het uitgevoerde onderzoek naar de functionaliteit van het plangebied voor de das is uitgevoerd conform het soortenkennisdocument Das van BIJ12 uitgevoerd.

Hiervoor zijn vier wildcamera's op 4 verschillende potentiële locaties opgehangen in de periode april-mei. De wildcamera's hebben ruim 2 weken op de 4 verschillende locaties gehangen (zie afbeelding 1). In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de uitgevoerde periode. De wildcamera's zijn op 25 april geplaatst. De locaties zijn dermate uitgekozen dat deze bij mogelijke wissels en open plekken zijn geplaatst. Na 2,5 week zijn de camera's opgehaald en uitgelezen.

Tabel 1. Onderzoekperioden ten behoeve van de das conform het soortenprotocol.

DATUM	TIJD	WAARNEMER	WEERSOMSTANDIGHEDEN	TYPE VELDWERK
25 april 2019	14:45-16:15	M. Koster	Droog, 8/8 bewolkt, 1-2 Bft, ca. 11 graden	Ophangen wildcamera's
10 mei 2019	15:30-17:00	M. Koster	Droog, 2/8 bewolkt, 1-2 Bft, ca. 17 graden	Ophalen wildcamera's + uitlezen beelden.

Afbeelding 1. Locaties geplaatste wildcamera's ten behoeve van het dassenonderzoek.

- Wildcamera's 1-3 zijn geplaatst in het plangebied.
- Wildcamera 4 is buiten het plangebied geplaatst ter controle.

ONDERZOEKSRESULTATEN

In en rondom het plangebied zijn meerdere sporen aangetroffen van de das. Het gaat hierbij om poep- en wroetsporen.

Veldbezoek, plaatsen van camera's

Meerdere verschillende vastleggingen van de das:

- Deze vastleggingen zijn gedaan bij de camera's op locatie 1 en 3.
- Bij de locaties 2 en 4 zijn geen dassen vastgelegd op de wildcamera's.
- Op meerdere dagen zijn dassen bij de wildcamera's op de locaties 1 en 3 vastgelegd.
- Vastleggingen van meerdere dieren tegelijkertijd op dezelfde locatie zijn niet gemaakt.

Uit de beelden blijkt de das met een omtrekkende beweging het golfterrein te passeren om bij de locatie te komen. Dit blijkt uit de beelden. Het vastgelegde exemplaar komt vanuit de westkant de locatie binnengelopen. Uit dit veldbezoek kan met zekerheid vastgesteld worden dat zowel het plangebied waarbinnen de uitbreiding van de holes 10 en 11 vallen in gebruik is door 1 of meerdere dassen. Vermoedelijk betreft het één of twee solitaire dassen.

Naast de vastlegging van de das zijn op de alle locaties beelden vastgelegd van vos, haas, konijn, ree en loslopende honden.

Afbeelding 2. Vastlegging das op locatie 1, hier is de das meerdere malen vastgelegd.

Afbeelding 3. Vastlegging das op locatie 3. Hier is de das een enkele keer vastgelegd.

Effectenbeoordeling

Verblijfplaatsen en leefgebied van soorten behorend tot deze categorie zijn beschermd. Het leefgebied van de das valt hier ook onder. Door de voorgenomen wordt leefgebied van de das ongeschikt gemaakt dan wel verdwijnt leefgebied. Hierdoor is overtreding van artikel 3.10, lid 2a van de Wet natuurbescherming aan de orde. Ontheffing voor het vernietiging van het leefgebied is hierdoor aan de orde.

CONCLUSIE EN ADVIES VERVOLGSTAPPEN

Met de uitbreiding van de holes 10 en 11 en de daar bijhorende kap van het bosperceel, wordt het leefgebied voor de das doorsneden en dus ongeschikt. Het vernietigen van het leefgebied is niet te voorkomen met de bestaande voorgenomen werkzaamheden (uitbreiding van het golfterrein). Daarentegen dient te allen tijde voldoende zorgvuldig gehandeld te worden, en waar mogelijk gemitigeerd te worden. Om dit volgens regels te doen dient het kennisdocument van de das gevolgd te worden (Bij12, 2017).

Vervolgstappen

- Leefgebied dient zoveel mogelijk ontzien te worden:
 - Dassenwissels moeten voor zonsondergang (of uiterlijk 19.00 uur als de zon later onder gaat) weer vrij zijn van geveld hout en gevelde takken
 - Er moet een buffer worden aangebracht tussen de plek waar de activiteit plaatsvindt en de burcht.
 - Bij voorkeur vindt er geen kaalkap van een houtopstand plaats binnen 250 meter van de dichtstbijzijnde toegang tot een dassenburcht. Als bomen verwijderd moeten worden vindt dit bij voorkeur gefaseerd in ruimte en tijd plaats.
- De uitvoering van de maatregelen moeten vastgelegd worden, dit kan het best gedaan worden door een ecologisch werkprotocol op te stellen.
- Aanvragen van een ontheffing ten behoeve van het vernietigen van het leefgebied van de das.